

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 22. tammikuuta 2024
(OR. en)

5311/24

COHOM 4
COPS 6
CONUN 8
COASI 5
MAMA 9
COEST 26
COAFR 12
DEVGEN 5
CFSP/PESC 46

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Päivämäärä:	22. tammikuuta 2024
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	ST 5220 2023 INIT
Asia:	Neuvoston päätelmät EU:n prioriteeteista YK:n ihmisoikeusfoorumeilla vuonna 2024

Valtuuskunnille toimitetaan liitteenä neuvoston 4001. istunnossaan 22. tammikuuta 2024 hyväksymät päätelmät EU:n prioriteeteista YK:n ihmisoikeusfoorumeilla vuonna 2024.

Neuvoston päätelmät EU:n prioriteeteista YK:n ihmisoikeusfoorumeilla vuonna 2024

1. **Ihmisoikeudet – olivatpa ne sitten kansalaisoikeuksia, kulttuurisia, taloudellisia, poliittisia tai sosiaalisia oikeuksia – ovat yleismaailmallisia, jakamattomia, toisistaan riippuvaisia ja toisiinsa liittyviä.** EU toistaa sitoutumisensa ihmisoikeuksiin nykyisessä haasteellisessa kansainvälisessä ympäristössä, jota leimaavat aseelliset konfliktit, autoritarismi, disinformaatio sekä sukupuolten tasa-arvon vastustaminen.
2. **Tulevaisuushuippukokouksen** vuonna EU toistaa sitoutumisensa tehokkaaseen monenvälisyyteen vahvistaen edelleen YK:n ihmisoikeusjärjestelmää, mukaan lukien YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimistoa. EU kehottaa kaikkia valtioita kunnioittamaan YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston riippumattomuutta ja tekemään täysimääräistä yhteistyötä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun ja hänen toimistonsa kanssa varmistaen samalla sen riittävän rahoituksen. Ihmisoikeudet ja sukupuolten tasa-arvo olisi valtavirtaistettava koko tulevaisuussopimuksessa, jonka olisi perustuttava toisiinsa kytkeytyviin ihmisoikeuksiin, rauhaan ja turvallisuuteen sekä kestäväan kehitykseen. Vahvan ihmisoikeusulottuvuuden sisällyttäminen tulevaisuussopimukseen ja tulevaisuushuippukokouksen valmisteluihin sekä täydentävä prosessi **kestävän kehityksen tavoitteiden** toteuttamiseksi ovat ratkaisevan tärkeitä tekijöitä ketään ei jätetä -periaatteen kannalta.

3. EU jatkaa työskentelyä ihmisoikeuksien kunnioittamisen, suojelun ja toteutumisen vahvistamiseksi ja tekee jatkossakin yhteistyötä kaikkien maailman alueiden, järjestöjen ja asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Se kehottaa edelleen kaikkia valtioita osallistumaan täysipainoisesti **YK:n ihmisoikeusjärjestelmään**, mukaan lukien YK:n ihmisoikeusneuvosto ja sen mekanismit, kuten erityismenettelyt ja yleinen määräaikaisarviointi, sekä YK:n valtuuttamat tutkintaelimet ja sopimuselimet. EU kehottaa myös jatkossa kaikkia valtioita noudattamaan ihmisoikeuksia koskevaa kansainvälistä oikeutta ja myöntämään YK:n ja ihmisoikeuksien valvontamekanismeille pääsyn alueilleen ehdoitta ja esteettä.
4. EU vahvistaa olevansa lujasti sitoutunut kunnioittamaan, suojelemaan ja toteuttamaan kaikkia taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia (**TSS-oikeudet**), mukaan lukien oikeus koulutukseen, ruokaan, terveyteen, sosiaaliturvaan, asianmukaiseen asuntoon ja ihmisarvoiseen työhön, sekä tukemaan asiaankuuluvia aloitteita tässä yhteydessä. Se tukee edelleen turvallisen, riittävän ja kohtuuhintaisen juomaveden, jätevesihuollon ja yleisen hygienian saatavuutta ja korostaa näihin liittyvää ihmisoikeusnäkökulmaa. Se osallistuu aktiivisesti keskusteluihin, joilla edistetään ihmisoikeutta puhtaaseen, terveelliseen ja kestävään ympäristöön. Se edistää jatkossakin oikeutta koulutukseen, digitaali-strategian läpileikkaavuutta, sosiaalista ja digitaalista osallisuutta, sukupuolten tasa-arvoa ja kaikkien naisten ja tyttöjen voimaannuttamista, sekä syrjimättömyyttä. EU aikoo edelleen edistää kulttuurisia oikeuksia ja kulttuuriperinnön suojelemista.

5. EU pyrkii ehkäisemään ja lopettamaan ihmisoikeusloukkaukset ja -rikkomukset muun muassa tukemalla asianmukaisia aloitteita YK:n yleiskokouksen kolmannessa komiteassa ja ihmisoikeusneuvostossa. Se jatkaa ihmisoikeusloukkauksiin ja -rikkomuksiin liittyvien **vastuuvollisuuskyksymysten** käsittelemistä riippumatta siitä, missä loukkaukset ja rikkomukset tapahtuvat. EU on edelleen sitoutunut saattamaan kaikki kansainvälisiin rikoksiin syyllistyneet vastuuseen teoistaan. Se vahvistaa vankumattoman tukensa kansainväliselle rikosoikeusjärjestelmälle ja erityisesti Kansainväliselle rikostuomioistuimelle sekä sitoutumisensa Rooman perussäännön noudattamiseen ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen riippumattomuuden ja lahjomattomuuden säilyttämiseen. Rikosoikeudellisen vastuun edistäminen on välttämätöntä julmuuksista rankaisemattomuuden torjunnassa ja oikeuden saamiseksi uhreille. Vastuuvollisuuden toteuttamiseksi EU vaatii tai kannattaa muiden esittämiä vaatimuksia siitä, että tutkitaan riippumattomasti ihmisoikeusloukkaukset ja -rikkomukset ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkaukset, myös ne, jotka saattavat olla kansainvälisiä rikoksia.
6. EU ottaa jatkossakin johtavan roolin Afganistania, Burundia, Eritreaa, Korean demokraattista kansantasavaltaa, Myanmaria/Burmaa ja Valko-Venäjää koskevissa **aloitteissa**. EU on myös valmis vastaamaan ja puuttumaan esiin nouseviin huolestuttaviin ihmisoikeustilanteisiin, joita mahdollisesti ilmenee vuonna 2024. Etiopian osalta EU seuraa siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä koskevan poliittisen kehyksen kehittymistä ja täytäntöönpanoa ja kannustaa siihen, että tulevat politiikkatoimet olisivat alueellisten ja kansainvälisten ihmisoikeusnormien mukaisia. Se seuraa tiiviisti Etelä-Sudania, Georgiaa, mukaan lukien ihmisoikeustilanne Georgiaan kuuluvilla Abhasian ja Etelä-Ossetian alueilla, Haitia, Irania, Jemeniä, Kambodžaa, Keski-Afrikan tasavaltaa, Kongon demokraattista tasavaltaa, Libyaa, Malia, Nicaraguaa, miehitettyjä palestiinalaisalueita, Somaliata, Sri Lankaa, Sudania, Syyriata, Ukrainan tilapäisesti miehitettyjä alueita, mukaan lukien Krimin autonominen tasavalta ja Sevastopolin kaupunki, ja Venäjän federaatiota koskevia aloitteita sekä seuraa ja tukee Venezuelan pyrkimyksiä kohti demokraattisia vaaleja ja ihmisoikeuksien kunnioittamista, mukaan lukien Barbadosella allekirjoitetun sopimuksen täytäntöönpano ja poliittisten vankien vapauttaminen. EU osallistuu aktiivisesti **interaktiivisiin vuoropuheluihin** erityismenettelyjen toimeksiantojen haltijoiden kanssa ja käy yleisiä keskusteluja, joissa kiinnitetään huomiota vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin.

7. EU tuomitsee järjestelmälliset ihmisoikeusloukkaukset ja -rikkomukset **Afganistanissa**, etenkin talebanin harjoittaman naisiin ja lapsiin kohdistuvan sukupuoleen perustuvan syrjinnän. Niihin sisältyvät oikeuden koulutukseen ja sanan-, liikkumis- ja työskentelyvapauden epääminen sekä julkiseen ja yhteiskunnalliseen elämään osallistumisen vakava rajoittaminen, mukaan lukien naisia koskeva kielto työskennellä kansalaisjärjestöissä ja YK:ssa. EU kehottaa myös suojelemaan vähemmistöihin, mukaan lukien etniset ja uskonnolliset vähemmistöt kuten hazarat, kuuluvien henkilöiden sekä hlti-henkilöiden oikeuksia. EU tukee YK:n avustusoperaatiota Afganistanissa sen kokonaisvaltaisen ihmisoikeuksia korostavan toimeksiannon mukaisesti ja Afganistanin ihmisoikeustilannetta käsittelevän erityisraportoin toimeksiantoa sekä erityislähettilään nimittämistä Afganistaniin YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2721 (2023) mukaisesti. Se korostaa edelleen, että taleban on vastuussa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien noudattamisen, suojelun ja toteutumisen varmistamisesta, ja painottaa vastuuvollisuuden merkitystä. Se kehottaa talebania noudattamaan kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen ja lapsen oikeuksien sopimuksen, joiden sopimuspuoli myös Afganistan on, mukaisia velvoitteita.

8. EU kehottaa tekemään rauhanomaisen sovinnon ja palauttamaan demokratian **Myanmarissa/Burmassa**. Se tukee YK:n ja ASEANin pyrkimyksiä siltä osin. Se kehottaa lisäämään kantojen johdonmukaisuutta koko YK:n järjestelmässä erityisesti virtaviivaistamalla YK:n toimeksiantojen haltijoiden ja järjestöjen toimia paikan päällä. Se puolustaa jatkossakin oikeutta ja kaikkia loukkauksia ja rikkomuksia koskevaa vastuuvollisuutta ja vaatii Myanmarin sotilashallintoa lopettamaan kaiken väkivallan koko maassa, mukaan lukien siviileihin ja siviili-infrastruktuureihin kohdistetut hyökkäykset. Se vaatii vapauttamaan ehdoitta ja välittömästi kaikki mielivaltaisesti pidätetyt henkilöt, tuomitsee kuolemanrangaistuksen käytön erityisesti vuoden 2021 sotilasvallankaappauksen seurauksena ja kehottaa jatkamaan demokratiaprosessia. Se ilmaisee jatkossakin tukensa Myanmarin/Burman koko kansalle, myös rohingoille ja muille vähemmistöille. Se vaatii humanitaarisen avun täydellistä, turvallista ja esteetöntä saatavuutta kaikille sitä tarvitseville ihmisille. EU edistää edelleen rohinga-pakolaisten turvallista, kestävää, ihmisarvoista ja vapaaehtoista paluuta kotiseudulleen olosuhteiden niin salliessa. EU tukee vastuuvollisuusmekanismeja, kuten Myanmaria koskevaa riippumatonta tutkintamekanismia (IIMM).

9. EU tuomitsee edelleen erittäin jyrkästi Venäjän ilman edeltävää provokaatiota aloittaman perusteettoman **hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan** ja Venäjän jatkuvat ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkaukset Ukrainassa, mukaan lukien mielivaltaiset pidätykset, kidutus, kaltoinkohtelu, tahdonvastaiset katoamiset sekä seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva väkivalta. Se kehottaa jälleen painokkaasti Venäjää ja Valko-Venäjää varmistamaan välittömästi kaikkien laittomasti karkotettujen ja siirrettyjen ukrainalaisten lasten ja muiden siviilien turvallisen paluun Ukrainaan. EU kannustaa lisätoimiin, joilla varmistetaan vastuuvollisuus kaikista Venäjän hyökkäyssodasta johtuvista kansainvälisistä rikoksista ja ihmisoikeusloukkauksista. Se korostaa, että olisi varmistettava vastuuvollisuus sen laajimmassa merkityksessä, mukaan lukien uhrien oikeudet oikeussuojaan ja korvauksiin, ja se, ettei vastaavaa pääse tapahtumaan uudestaan. EU kannustaa jatkamaan ponnisteluja, myös ydinryhmässä, jotta perustettaisiin Ukrainaan kohdistuvaa hyökkäysrikosta käsittelevä erityistuomioistuim, taattaisiin sille mahdollisimman laaja alueiden rajat ylittävä tuki ja legitimizeetti ja perustettaisiin tuleva korvausmekanismi. Se toistaa kannattavansa Euroopan neuvoston Venäjän federaation Ukrainan vastaisen hyökkäyssodan aiheuttamien vahinkojen rekisteriä ensimmäisenä konkreettisenä askeleena tähän suuntaan. EU korostaa tukevansa Kansainvälisen rikostuomioistuimen syyttäjän suorittamia tutkintoja ja ihmisoikeusneuvoston Ukrainaa käsittelevälle kansainväliselle tutkintakomissiolle antaman toimeksiannon uusimista. EU vaatii Venäjää lopettamaan hyökkäyksensä, vetämään välittömästi, kokonaan ja ehdoitta pois kaikki joukot ja sotilaskaluston Ukrainan koko alueelta ja kunnioittamaan täysimääräisesti Ukrainan suvereniteettia, itsenäisyyttä ja alueellista koskemattomuutta sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä.

10. EU kehottaa **Korean demokraattista tasavaltaa** käsittelemään kansainvälisen tutkintakomission vuonna 2014 tekemät havainnot, jotka koskevat valtion vakavia ihmisoikeusloukkauksia ja -rikkomuksia, ja tekemään mielekkäällä tavalla yhteistyötä YK:n ihmisoikeusjärjestelmän kanssa sen tulevan UPR-arvioinnin huomioon ottaen. EU kehottaa edelleen Korean demokraattista tasavaltaa hyväksymään tarjoukset vuoropuhelusta ja aloittamaan uudelleen yhteistyön kansainvälisen yhteisön kanssa muun muassa sallimalla diplomaatti- ja humanitaarisen henkilöstön paluun Korean demokraattiseen tasavaltaan. Se kehottaa Korean demokraattista tasavaltaa kunnioittamaan, suojelemaan ja toteuttamaan ihmisoikeuksia ja ratkaisemaan välittömästi sieppauksia koskevan kysymyksen.

11. **Israelin ja miehitetyn palestiinalaisalueen** osalta EU tuomitsee jyrkästi Hamasin Israelissa 7. lokakuuta tekemät raa'at ja summittaiset terrori-iskut, joihin sisältyi seksuaalista ja sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa. EU muistuttaa, että Israelilla on oikeus puolustautua, ja se korostaa, että tätä oikeutta on toteutettava kansainvälisen oikeuden puitteissa, mukaan lukien kansainvälinen humanitaarinen oikeus ja ihmisoikeuksia koskeva kansainvälinen oikeus. EU seuraa edelleen tiiviisti Gazan tilannetta ja kehottaa kunnioittamaan ihmisoikeuksia korostaen samalla velvollisuutta varmistaa kaikkien siviilien suojeleminen kaikkina aikoina kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisesti. Kaikkia osapuolia kehoitetaan kunnioittamaan kansainvälistä oikeutta, myös ihmisoikeuksia koskevaa kansainvälistä oikeutta ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta, sekä panemaan merkille, että kansainvälisen oikeuden loukkauksiin syyllistyneet on saatettava vastuuseen. EU ilmaisee jälleen vakavan huolensa Gazan heikkenevästä humanitaarisesta tilanteesta ja kehottaa edelleen varmistamaan humanitaarisen avun jatkuvan, nopean, turvallisen ja esteettömän toimittamisen sitä tarvitseville kaikin tarvittavin toimenpitein, muun muassa lisäämällä rajanylityskapasiteettia ja käyttämällä merireittiä sekä myös humanitaaristen käytävien ja taukojen avulla, varmistaen samalla, että terroristijärjestöt eivät käytä tällaista apua väärin. EU vaatii edelleen Hamasia vapauttamaan välittömästi kaikki panttivangit ilman ennakkoehtoja ja pitää erityisen julmana ja tuomittavana sitä, että Hamas käyttää siviilejä ihmiskilpinä. YK:n järjestöjen työtä on helpotettava ja YK:n ja humanitaarista henkilöstöä on suojeltava. Toimittajiin ei saa kohdistaa hyökkäyksiä. EU kehottaa suojelemaan kaikkea siviili-infrastruktuuria, mukaan lukien terveydenhuoltolaitokset, koulut ja YK:n tilat, sekä muuta infrastruktuuria, jonka tarkoituksena on helpottaa humanitaarisen avun toimittamista. Se tuomitsee jyrkästi siirtokuntien asukkaiden väkivaltaisuudet ja vaatii, että heidät saatetaan vastuuseen teoistaan. Siirtokunnat ovat kansainvälisen oikeuden nojalla laittomia. Israelin on lopetettava siirtokuntien laajeneminen, estettävä siirtokuntien asukkaiden väkivallanteot ja taattava, että väkivaltaan syyllistyneet joutuvat vastaamaan teoistaan. EU kehottaa tekemään yhteistyötä kaikkien YK:n mekanismien kanssa. EU on valmis edistämään poliittisen prosessin elvyttämistä kahden valtion ratkaisun pohjalta, muun muassa rauhanpäivän hankkeen kautta, ja panee tyytyväisenä merkille rauhaa ja turvallisuutta koskevat diplomaattiset aloitteet ja kannattaa kansainvälisen rauhankonferenssin järjestämistä pian.

12. EU seuraa jatkossakin järjestelmällisiä ja tehostuvia kansallisia tukahduttamistoimia, joita **Venäjän federaatiossa** kohdistetaan kansalaisyhteiskuntaan ja leimattuihin ryhmiin kuuluviin ihmisiin, myös hlti-henkilöihin, ja tuomitsee kyseiset toimet. EU tuomitsee kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien tehokkaan poistamisen, julkisen toisinajattelun, poliittisen opposition ja riippumattomien tiedotusvälineiden hiljentämisen, oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevien takuiden puutteen, kidutuksen ja kaltoinkohtelun sekä mielivaltaiset vangitsemiset. Se kehottaa edelleen Venäjää tekemään täyttä yhteistyötä kansainvälisten ja alueellisten ihmisoikeuksien valvontamekanismien kanssa sekä kaikissa Venäjän federaation ihmisoikeustilannetta koskevissa erityismenettelyissä. EU vaatii Venäjää vapauttamaan kaikki poliittiset vangit.
13. EU tuomitsee edelleen jyrkästi **Valko-Venäjän** yhä vakavammat ihmisoikeusloukkaukset ja muistuttaa, että YK:n ihmisoikeusvaltuutettu on raportoinut, että Valko-Venäjällä tehdään edelleen järjestelmällisiä, laajalle levinneitä ja vakavia ihmisoikeusloukkauksia. YK:n ihmisoikeusvaltuutetun mukaan jotkin näistä ihmisoikeusloukkauksista saattavat olla rikoksia ihmisyyttä vastaan. EU vaatii Valko-Venäjän viranomaisia lopettamaan kansalliset tukahduttamistoimet ja vapauttamaan kaikki poliittiset vangit välittömästi ja ehdoitta ja palauttamaan heidän maineensa. Se kehottaa edelleen Valko-Venäjän viranomaisia tekemään täyttä yhteistyötä kansainvälisten ja alueellisten ihmisoikeuksien valvontamekanismien kanssa. EU kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia lopettamaan osallistumisen Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainaa vastaan ja muuttajien välineellistämisen poliittisiin tarkoituksiin. EU pyrkii varmistamaan, että Valko-Venäjän heikkenevä ihmisoikeustilanne pysyy YK:n ihmisoikeusneuvoston asialistan kärjessä.

14. EU kehottaa kaikkia Syyrian konfliktin osapuolia, erityisesti maan hallintoa ja sen liittolaisia, lopettamaan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkaukset ja ihmisoikeusloukkaukset ja -rikkomukset. Se toistaa, että kaikki osapuolet, jotka ovat vastuussa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksista ja ihmisoikeusloukkauksista ja -rikkomuksista, mukaan lukien seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva väkivalta, on saatettava vastuuseen teoistaan. EU toistaa, että humanitaaristen järjestöjen turvallisen, täysimääräisen, esteettömän ja jatkuvan pääsyn salliminen, myös eristys- ja säilöönottopaikkoihin, on välttämätöntä. EU ilmaisee tukevansa edelleen riippumatonta kansainvälistä tutkintakomissiota ja kansainvälistä puolueetonta ja riippumatonta mekanismeja ja toistaa vaatimuksensa Syyrian tilanteen saattamisesta Kansainvälisen rikostuomioistuimen käsiteltäväksi. EU pitää myönteisenä Syyrian arabitasavallassa kadonneisiin henkilöisiin keskittyvän riippumattoman instituution perustamista ja on valmis tukemaan tätä uutta instituutiota. EU panee merkille, että Syyrian pakolaisten vapaaehtoiselle, turvalliselle ja ihmisarvoiselle paluulle ei toistaiseksi ole YK:n pakolaisjärjestön edellyttämiä olosuhteita. Syyriassa voidaan saavuttaa kestävä rauha ainoastaan sopimalla YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2254 mukaisesta poliittisesta ratkaisusta.
15. EU tuomitsee edelleen ihmisoikeusloukkaukset **Iranissa** ja kehottaa Iranin viranomaisia kunnioittamaan ihmisoikeuksia, erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä uskonnollisiin ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksia, mielipiteen- ja sananvapautta, uskonnon- ja vakaumuksenvapautta ja oikeutta rauhanomaiseen kokoontumiseen. EU kehottaa Iranin hallitusta lopettamaan teloitukset ja noudattamaan johdonmukaista politiikkaa kuolemanrangaistuksen poistamiseksi sekä toimimaan täydessä yhteistyössä ihmisoikeusloukkausten vastuuvuorollisuutta koskevien YK:n mekanismien kanssa ja erityisesti ihmisoikeusneuvoston perustaman riippumattoman tiedonhankintavaltuuskunnan kanssa. Se vaatii myös vapauttamaan kaikki mielivaltaisesti pidätetyt henkilöt, mukaan lukien ulkomaalaiset ja kaksoiskansalaiset, ja takaamaan oikeudenmukaisen menettelyn kaikille pidätetyille.

16. EU tuomitsee Sudanin vakavat ihmisoikeusloukkaukset ja -rikkomukset, mukaan lukien lukuisat raportoidut seksuaaliset ja sukupuoleen perustuvat väkivaltaisuudet ja lapsen oikeuksien loukkaukset. EU on syvästi huolissaan raporteista, jotka koskevat siviileihin kohdistuvaa joukkoväkivaltaa ja etnisiä puhdistuksia erityisesti Länsi-Darfurissa, sekä humanitaarista apua tarvitsevien ja maan sisällä siirtymään joutuneiden henkilöiden suuresta määrästä. EU kehottaa kaikkia konfliktin osapuolia noudattamaan ja kunnioittamaan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisia velvoitteitaan ja lopettamaan siviili-infrastruktuuriin kohdistuvat hyökkäykset ja takaamaan humanitaarisen avun rajoittamattoman, oikea-aikaisen ja turvallisen saatavuuden kaikkialla maassa. Se toistaa, että kaikki rikoksiin syyllistyneet on saatettava vastuuseen rankaisemattomuuden kierteen katkaisemiseksi. EU tukee Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja YK:n työtä, myös YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston ja äskettäin nimetyn YK:n pääsihteerin henkilökohtaisen Sudanin erityislähettilään kautta, ja kehottaa Sudania tekemään yhteistyötä Sudaniin nimetyn riippumattoman asiantuntijan sekä riippumattoman kansainvälisen selvitysvaltuuskunnan toimeksiantojen osalta maassa tapahtuvien ihmisoikeusloukkausten ja -rikkomusten alalla.

17. EU toistaa olevansa edelleen vakavasti huolissaan **Kiinan** ihmisoikeustilanteesta, muun muassa Tiibetissä, Sisä-Mongoliassa, Hongkongissa ja Xinjiangissa. EU kannustaa edelleen Kiinaa tekemään tehokkaasti yhteistyötä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston ja kaikkien kansainvälisten ihmisoikeusmekanismien kanssa, muun muassa Xinjiangin ihmisoikeuskysymyksiä koskevaan arviointiraporttiin sisältyvien suositusten täytäntöönpanossa. EU kiinnittää edelleen erityistä huomiota ihmisoikeuksien täysimääräiseen toteutumiseen ja perusvapauksien, erityisesti mielipiteen- ja sananvapauden, yhdistymis- ja rauhanomaisen kokoontumisvapauden sekä uskonnon- ja vakaumuksenvapauden, käyttämiseen sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien suojeluun, kulttuuri-identiteetin säilyttämiseen ja pakkotyön ja uudelleen koulutusleirien lakkauttamiseen, etenkin kun otetaan huomioon Kiinan yleinen määräaikaizarviointi. EU seuraa edelleen tiiviisti yksittäisten ihmisoikeuksien puolustajien, myös YK:n mekanismien kanssa tekemisissä olevien, tilannetta. Se kehottaa Kiinaa kunnioittamaan, suojelemaan ja toteuttamaan ihmisoikeuksia kaikkien ihmisten, myös uiguurien, tiibetiläisten ja etnisiin, uskonnollisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden, osalta. EU vaatii Kiinan hallitusta ja Hongkongin viranomaisia kunnioittamaan jälleen täysimääräisesti oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia ja toistaa huolensa siitä, noudattaako Kiina Hongkongiin liittyviä aiempia sitoumuksiaan. EU on avoin työskentelemään Kiinan kanssa mahdollisuuksien mukaan ja yleismaailmallisia ihmisoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen esimerkiksi taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä monenvälisillä foorumeilla.
18. EU korostaa tukevansa edelleen toimia, joilla edistetään kestävän ja pysyvän rauhan saavuttamista Armenian ja Azerbaidžanin välillä suvereniteetin tunnustamisen, rajojen loukkaamattomuuden ja alueellisen koskemattomuuden periaatteiden pohjalta. EU korostaa, että on tärkeää varmistaa **Karabahin armenialaisten** oikeudet ja turvallisuus ja luoda edellytykset pakolaisten ja siirtymään joutuneiden henkilöiden vapaaehtoiselle, turvalliselle, ihmisarvoiselle ja kestäväälle paluulle Vuoristo-Karabahiin, varmistaen erityisesti heidän oikeutensa elää kodeissaan ihmisarvoisesti ilman pelottelua tai syrjintää. Lisäksi paikallisväestön kulttuuriperintöä ja omistusoikeuksia on suojeltava ja ne on taattava tehokkaasti.

19. Lisäksi Turkin, joka on EU:n ehdokasmaa ja Euroopan neuvoston pitkäaikainen jäsen, odotetaan noudattavan omia sitoumuksiaan.
20. **Temaattisten prioriteettien** osalta EU vastustaa edelleen voimakkaasti **kuolemanrangaistusta** kaikissa tapauksissa ja olosuhteissa ja edistää 35 vuotta sitten hyväksytyn kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen toisen valinnaisen pöytäkirjan ratifiointia. EU kehottaa kaikkia maita, joissa kuolemanrangaistusta yhä käytetään, poistamaan sen tai pitämään voimassa tai ottamaan käyttöön moratorion ensimmäisenä askeleena kohti kuolemanrangaistuksen poistamista. EU kannustaa valtioita, joissa on käytössä moratorio, poistamaan kuolemanrangaistuksen lainsäädännöstään. EU ryhtyy jo varhaisessa vaiheessa toimiin kannatuksen keräämiseksi YK:n yleiskokouksen kymmenennelle päätöslauselmalle kuolemanrangaistusta koskevasta moratoriosta. Päätöslauselma vastaa EU:n yksiselitteistä sitoumusta poistaa kuolemanrangaistus.
21. Kidutuksen vastaisen yleissopimuksen hyväksymisen 40. vuosipäivän yhteydessä EU tuomitsee edelleen **kidutuksen** ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen käytön kaikkialla maailmassa ja vastustaa mielivaltaisia pidätyksiä ja vangitsemisia. Se toistaa kehotuksensa kidutuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan laajamittaisesta ratifioinnista ja tehokkaasta täytäntöönpanosta. EU jatkaa kidutusvälineiden kaupan vastaisen allianssin edistämistä ja tarkastelee lisätoimia kuolemanrangaistukseen ja kidutukseen käytettävien tavaroiden kaupan kieltämiseksi.

22. EU kehottaa kaikkia maailman valtioita varmistamaan demokraattisten instituutioiden asianmukaisen toiminnan, vaalimaan oikeusvaltion ja hyvän hallintotavan periaatteita, osallistavia yhteiskuntia ja oikeuslaitoksen riippumattomuutta sekä ehkäisemään ja torjumaan rankaisemattomuutta ja korruptiota. Korruptio heikentää ihmisoikeuksien täysimääräistä toteutumista sekä rapauttaa demokratiaa ja luottamusta instituutioihin ja oikeusvaltioon.
23. EU vahvistaa olevansa lujasti sitoutunut **uskonnon- ja vakaumuksenvapauden** edistämiseen ja suojelemiseen kaikkialla maailmassa. EU edistää ja suojelee jokaisen oikeutta uskontoon tai vakaumukseen ja oikeutta tunnustaa uskontoaan tai vakaumustaan taikka vaihtaa sitä, ja se tuomitsee uskosta luopumisen kriminalisoinnin ja jumalanpilkkalakien väärinkäytön. Se tuomitsee uskontoon tai vakaumukseen perustuvan syrjinnän, suvaitsemattomuuden, väkivallan ja vainon sekä torjuu kaikenlaista uskontoon perustuvaa vihaa.
24. EU vahvistaa tukensa **mielipiteen- ja sananvapauden** vaalimiselle verkossa ja sen ulkopuolella. Se tukee edelleen päättäväisesti tiedotusvälineiden vapautta ja tuomitsee toimittajiin, bloggaajiin ja muihin media-alan työntekijöihin kohdistuvan häirinnän, uhkaukset ja hyökkäykset. EU varoittaa jatkossakin valtion valvonnan lisääntymisestä verkkoympäristössä ja torjuu ennakoivasti ulkomaista tiedonmanipulointia sekä edistää tietojen eheyttä disinformaation torjunnassa. EU työskentelee edelleen **akateemisen vapauden** säilyttämiseksi ja suojelee vaarassa olevia tiedeyhteisön jäseniä. EU suojelee ja edistää edelleen **rauhanomaista kokoontumis- ja yhdistymisvapautta** ja tuomitsee rauhanomaisiin mielenosoittajiin kohdistetun pelottelun, uhkailun ja väkivallan.

25. EU edistää aktiivisesti yleismaailmallisia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, oikeusvaltioperiaatetta ja demokratian periaatteita **digitaaliteknologioiden**, myös tekoälyn, internetin ja digitaalisen ympäristön kehittämisessä, käytössä ja hallinnoinnissa noudattaen ihmiskeskeistä ja ihmisoikeusperustaista lähestymistapaansa digitaalitekologioihin ja perustuen tarkoituksenmukaiseen tekoälyasetukseen tähtäävään työhön. EU edistää tekoälyn vastuullista, turvallista ja luotettavaa suunnittelua, kehittämistä, käyttöönottoa, arviointia ja käyttöä ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja kiinnittää edelleen huomiota internetin sulkemisten, verkkosensuurin ja laittoman verkkovalvonnan vaikutuksiin. EU vaatii edelleen verkossa tapahtuvan kansalaistoiminnan suojelua, tietosuojan parantamista ja alustojen vastuullisen hallinnoinnin edistämistä, muun muassa disinformaation ja kyberrikollisuuden sekä teknologian avulla verkossa tapahtuvan sukupuoleen perustuvan häirinnän ja hyväksikäytön torjumiseksi. EU edistää avointa, vapaata, turvallista ja yhteentoimivaa internetiä, johon kuuluu myös sen monenvälisen perustan turvaaminen. EU:n keskeisiin prioriteetteihin kuuluvat sen varmistaminen, että nämä periaatteet otetaan asianmukaisesti huomioon tulevissa digitaaliaan liittyvissä YK:n prosesseissa, kuten Global Digital Compact -sopimuksessa, ja päätökset tulevan tekoälyä koskevan globaalin hallinnan kehityksen suhteen. Tätä varten EU kiinnittää erityisesti huomiota YK:n pääsihteerin tekoälyä käsittelevän korkean tason neuvoa-antavan paneelin suosituksiin, erityisesti sen vuoden 2024 tulevaisuushuippukokousta edeltävään raporttiin. Samaan aikaan EU jatkaa myös digitaalista yhteistyötään Global Gateway -strategian puitteissa tarkoituksenaan kaventaa digitaalista kuilua sekä mahdollistaa digitaaliteknologioiden, tekoäly mukaan luettuna, toimimisen kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisen vauhdittajina.

26. EU tukee, edistää ja voimaannuttaa aktiivisesti monimuotoista ja riippumatonta kansalaisyhteiskuntaa, joka on demokraattisen yhteiskunnan kulmakivi. EU tuomitsee jyrkästi kaikenlaiset **ihmisoikeuspuolustajiin** ja kansalaisjärjestöihin, myös niihin, jotka tekevät, pyrkivät tekemään tai ovat tehneet yhteistyötä YK:n järjestelmän kanssa, kohdistetut kostotoimet, ja edistää jatkossakin kansalaisyhteiskunnan täyttä ja merkityksellistä osallistumista kaikkiin YK:n foorumeihin. EU kiinnittää erityisesti huomiota riskeihin, joita kohdistuu usein syrjinnästä, väkivallasta ja häirinnästä, niin verkossa kuin sen ulkopuolella, kärsiviin ihmisoikeuspuolustajien ryhmiin, erityisesti naispuolisiin ja nuoriin ihmisoikeuspuolustajiin, ympäristön ja maanomistusoikeuksien puolesta toimiviin ja alkuperäiskansojen ihmisoikeuksien puolustajiin, hlbt-henkilöiden ja kansallisiin tai etnisiin sekä uskonnollisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien puolustajiin sekä työntekijöiden oikeuksia puolustaviin henkilöihin. EU ottaa johtoaseman turvallisen ja suotuisan toimintaympäristön edistämisessä kansalaisyhteiskunnalle ja ihmisoikeuspuolustajille, myös maanpaossa toimiville. Se kiinnittää erityistä huomiota laittomaan verkkovalvontaan ja harkitsee toimenpiteitä rajatylittävien tukahduttamistoimien ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä kannustaa YK:ta puuttumaan tähän yhä vakavampaan maailmanlaajuiseen ilmiöön. EU vastustaa myös kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia kaventavia oikeudellisia ja hallinnollisia toimenpiteitä, kuten kansalaisjärjestöjen rekisteröinnin estämistä, varojen saatavuuden rajoittamista, työläitä taustaselvityksiä ja raskaita raportointivaatimuksia. EU toimii tiiviissä yhteistyössä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun ja erityismenettelyjen kanssa sen varmistamiseksi, että kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuspuolustajien ääni saadaan kuuluville.

27. Kansainvälisten sitoumustensa mukaisesti EU edistää ja vahvistaa jatkossakin tarmokkaasti ponnisteluja, joilla pyritään **sukupuolten tasa-arvoon**, kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseen ja täysimääräiseen toteutumiseen kaikkien naisten ja tyttöjen osalta sekä naisten ja tyttöjen voimaannuttamiseen, myös valtavirtaistamalla sukupuolten tasa-arvoa maa- ja aihekohtaisissa yhteyksissä. EU edistää jatkossakin sukupuolinäkökulman huomioon ottamista rauhaa ja turvallisuutta koskevissa aloitteissa, myös naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ja tulevien päätöslauselmien täytäntöönpanossa, vahvistamalla naisten ja tyttöjen täysimääräistä, yhdenvertaista ja merkityksellistä osallisuutta ja johtajuutta konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisemisessa konfliktin kaikissa vaiheissa. EU hyödyntää jokaisen tilaisuuden kaikilla asiaankuuluvilla foorumeilla, myös YK:n naisten asemaa käsittelevässä toimikunnassa ja väestö- ja kehitystoimikunnassa, toteuttaakseen jatkossakin nämä sitoumukset ja korostaa, että on noudatettava päämäärätietoista ja muutosvoimaista lähestymistapaa sukupuolten epätasa-arvon sekä sukupuoleen perustuvan syrjinnän ja naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan perimmäisiin syihin ja niihin liittyviin riskitekijöihin puuttumiseksi. EU asettaa edelleen toimiensa keskiöön kaikenlaisen verkossa ja sen ulkopuolella tapahtuvan seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan, mukaan lukien perhe- ja parisuhdeväkivalta, lapsi-, varhais- ja pakkoavioliittojen, naisten sukuelinten silpomisen ja muiden naisiin ja tyttöihin kohdistuvien haitallisten käytäntöjen ehkäisemisen ja poistamisen. Se jatkaa mahdollisten synergioiden edistämistä alan olemassa olevien prosessien, kuten YK:n tasa-arvojärjestön (UN Women) Generation Equality Forum -tapahtuman, johon osallistuu useita EU:n jäsenvaltioita, kanssa. EU edistää koko yhteiskunnan kattavia pyrkimyksiä saada miehet ja pojat mukaan liittolaisina ja hyötyjinä sukupuolten eriarvoisuuden poistamiseen, syrjivien lakien käsittelyyn, syrjivien sosiaalisten normien ja sukupuolistereotyyppien torjumiseen ja seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan lopettamiseen. EU palauttaa mieleen sitoumuksensa tukea naisten ja nuorten yhdenvertaista, täysimääräistä, tosiasiallista ja merkityksellistä osallistumista kaikessa moninaisuudessaan, myös kaikilla julkisen ja poliittisen elämän alueilla, ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman 2020–2024 mukaisesti. Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen hyväksymisen 45. vuosipäivän ja sen valinnaisen pöytäkirjan hyväksymisen 25. vuosipäivän yhteydessä EU jatkaa näiden välineiden ratifioinnin ja täytäntöönpanon edistämistä.

28. EU on edelleen sitoutunut kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseen, suojeluun ja toteuttamiseen sekä Pekingin toimintaohjelman ja kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin (ICPD) toimintaohjelman ja niihin liittyvien tarkistuskokousten tulosten täydelliseen ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon sekä **seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin**. Edellä esitetty huomioon ottaen EU vahvistaa olevansa sitoutunut edistämään ja suojelemaan jokaisen yksilön oikeutta hallita täysin omaan seksuaalisuuteensa ja seksuaali- ja lisääntymisterveyteensä liittyviä kysymyksiä ja päättää niistä vapaasti ja vastuullisesti ilman syrjintää, pakottamista tai väkivaltaa, sekä kyseisen oikeuden toteutumiseen. Lisäksi EU korostaa, että kaikilla pitäisi olla mahdollisuus saada laadukasta, kohtuuhintaista ja monipuolista seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvää tietoa, koulutusta, kattava seksuaalikasvatus mukaan lukien, ja terveydenhuoltopalveluja.
29. EU vastustaa edelleen jyrkästi kaikenlaista **syrjintää**, mukaan lukien sukupuoleen, rotuun, etniseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, vammaisuuteen, ikään, seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuva syrjintä, ja lisää toimia sen torjumiseksi kiinnittäen erityishuomiota syrjinnän moninkertaisiin ja risteäviin muotoihin. EU toistaa olevansa sitoutunut tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen, kaikkien ihmisten oikeuteen nauttia kaikista ihmisoikeuksista ja perusvapauksista ja heikossa, haavoittuvassa tai syrjäytyneessä asemassa olevien henkilöiden suojeluun. EU vahvistaa jälleen lujan sitoutumisensa hlbt-henkilöiden ihmisoikeuksien täysimääräisen ja yhdenvertaisen toteutumisen kunnioittamiseen, suojelemiseen ja toteuttamiseen ja ilmaisee huolensa hlbt-henkilöihin kohdistuvan väkivallan, syrjinnän ja leimaamisen hälyttävästä tasosta maailmanlaajuisesti. EU toimii niiden YK:n toimeksiantojen pohjalta, jotka keskittyvät väkivallan ja kaikenlaisen syrjinnän torjuntaan, ja antaa edelleen voimakasta tukea YK:n työlle tässä asiassa.

30. EU on edelleen täysin sitoutunut **rasismin**, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden poistamiseen. Sen tämän alan toimet perustuvat vankkaan oikeudelliseen kehykseen, mukaan lukien EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma 2020–2025. Kehys on kehitetty vuosien mittaan kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälinen yleissopimuksen mukaisesti, joka on ja jonka tulisi olla rasismin, rotusyrjinnän, muukalaisvihan, vihapuheen ja suvaitsemattomuuden vastaisen toiminnan perusta. EU jatkaa pitkäaikaista perinnettään osallistua aktiivisesti ja rakentavasti kaikkiin rasismiin liittyviin YK:n mekanismeihin riippumatta siitä, onko EU tukenut kyseisten mekanismien luomista. Samalla se pyytää johdonmukaisesti järjeistämään ja virtaviivaistamaan olemassa olevia mekanismeja. EU korostaa edelleen tarvetta varmistaa kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen yleismaailmallinen ratifiointi ja täysimääräinen ja tehokas täytäntöönpano sekä tarvetta panna tämä yleissopimus ja Durbanin julistus ja toimintaohjelma täytäntöön. Lisäksi EU osallistuu jatkossakin merkityksellisellä tavalla neuvotteluihin, joita käydään ehdotuksesta YK:n julistukseksi afrikkalaistaustaisten henkilöiden ihmisoikeuksien kunnioittamisesta, suojelemisesta ja toteuttamisesta.

31. EU jatkaa **lapsen oikeuksien** puolustamista asettaen etusijalle lasten suojaamisen kaikilta väkivallan muodoilta ja laadukkaan ja osallistavan koulutuksen yleismaailmallisen saatavuuden kiinnittäen erityisesti huomiota tyttöjen oikeuteen saada opetusta sekä epäsuotuisassa, haavoittuvassa ja syrjäytyneessä asemassa oleviin lapsiin, mukaan lukien alkuperäiskansoihin kuuluvat lapset ja vähemmistöihin, myös kansallisiin ja etnisiin vähemmistöihin, kuuluvat lapset sekä vammaiset lapset. EU kiinnittää edelleen erityistä huomiota aseellisista selkkauksista kärsimään joutuviin lapsiin ja heihin kohdistuvien vakavien loukkauksien ehkäisemiseen ja lopettamiseen vahvistamalla koordinoitua YK:n mekanismien ja kumppaneiden kanssa. EU toteuttaa jatkossakin toimia naisten sukuelinten silpomista ja lapsi-, varhais- ja pakkoavioliittoja vastaan. EU jatkaa työskentelyä lasten köyhyyden ja kaikenlaisen lapsiin kohdistuvan syrjinnän poistamiseksi. EU käsittelee lapsen oikeuksia digitaalisessa ympäristössä, jotta kaikille lapsille voitaisiin taata turvallinen verkkokokemus ilman minkäänlaista väkivaltaa.
32. EU tehostaa toimia, joilla edistetään **ikääntyneiden** ihmisoikeuksien täysimääräistä toteutumista. EU jatkaa sitoutumistaan ikääntyneiden ihmisoikeuksien vahvistamiseen kaikilla elämänaloilla, erityisesti pitkäaikaishoidossa, ja tukee pyrkimyksiä puuttua ikään perustuvaan syrjintään sekä vahvistaa sukupolvien välistä toimintaa ja solidaarisuutta. EU osallistuu merkityksellisellä tavalla YK:n ikääntymistä käsittelevän avoimen työryhmän työhön ja on valmis tekemään yhteistyötä ikääntyneiden ihmisoikeuksien suojelun mahdollisten puutteiden tunnistamiseksi, jota niihin voidaan puuttua parhaalla mahdollisella tavalla.

33. EU jatkaa alkuperäiskansojen oikeuksien edistämistä **alkuperäiskansojen** oikeuksia koskevan YK:n julistuksen ja ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja toimii tältä osin aktiivisesti kaikilla asiaankuuluvilla foorumeilla, joilla keskustellaan alkuperäiskansojen oikeuksista. EU osallistuu edelleen aktiivisesti kaikkiin toimiin, joilla pyritään lisäämään alkuperäiskansojen edustajien ja instituutioiden täysimääräistä, tosiasiallista ja merkityksellistä osallistumista asiaankuuluviin YK:n elimiin, myös ihmisoikeusneuvoston istuntoihin, niitä koskeavissa kysymyksissä. EU korostaa, että on tärkeää suojella alkuperäiskansoihin kuuluvia ihmisoikeuspuolustajia, myös maata ja luonnonvaroja koskevien kysymysten sekä ympäristön-, biologisen monimuotoisuuden ja ilmastonsuojelun yhteydessä, ja varmistaa, että he voivat edistää ihmisoikeuksia ilman pelkoa kostotoimista. EU edistää alkuperäiskansoihin kuuluvien naisten täysimääräistä, tosiasiallista ja merkityksellistä osallistumista ja johtajuutta. EU korostaa, miten tärkeää on tarjota alkuperäiskansoihin kuuluville lapsille pääsy omankieliseen ja -kulttuuriseen koulutukseen.
34. **Vähemmistöihin** kuuluvien henkilöiden oikeuksien puolustaminen on ehdottoman tärkeää. EU kehottaa edelleen kaikkia valtioita kunnioittamaan ja suojelemaan vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden ihmisoikeuksia, sellaisena kuin ne ovat kansallisiin tai etnisiin, uskonnollisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksista annetussa julistuksessa, ja toteuttamaan ne. EU edistää näiden henkilöiden oikeutta osallistua tosiasiallisesti kulttuurielämään sekä uskonnolliseen, sosiaaliseen, taloudelliseen ja julkiseen elämään. EU vastustaa kaikenlaista väkivaltaan tai vihaan yllyttämistä ja vihapuhetta niin verkossa kuin sen ulkopuolella, mutta katsoo, että oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen on säilytettävä täydellisenä. EU jatkaa vähemmistöihin kuuluvia henkilöitä koskevien kysymysten käsittelyä kaikilla asiaankuuluvilla foorumeilla.

35. EU tukee edelleen toimenpiteitä, joilla puututaan niihin vaikutuksiin, joita **ilmastonmuutoksella**, biologisen monimuotoisuuden köyhtymisellä, saastumisella ja ympäristön tilan heikentymisellä on ihmisoikeuksien täysimääräiseen toteutumiseen. Ihmisoikeusperustaisella lähestymistavalla on ratkaisevan tärkeä merkitys kyseisten ilmiöiden onnistuneessa torjunnassa. EU edistää ympäristön ja alkuperäiskansojen ihmisoikeuksien puolustajien merkittävää roolia tässä yhteydessä. EU osallistuu aktiivisesti keskusteluihin, joilla edistetään ihmisoikeutta puhtaaseen, terveelliseen ja kestäväan ympäristöön, sekä edistää osallisuutta ja syrjimättömyyttä tässä yhteydessä. EU aikoo osallistua aktiivisesti YK:n päätöslauselmiin, jotka koskevat ihmisoikeuksien sekä ilmaston ja ympäristön välistä yhteyttä, ottaen huomioon myös COP28-kokouksen tulokset.
36. EU vahvistaa sitoutumisensa Agenda 2030:n kaikkien kolmen ulottuvuuden täysimääräiseen täytäntöönpanoon. EU toistaa kantansa siitä, että kaikkien ihmisoikeuksien täysimääräinen toteutuminen kaikkien osalta on osallistavan ja kestäväan kehityksen ennakoedellytys. Tässä hengessä EU jatkaa Agenda 2030 -toimintaohjelman täytäntöönpanon edistämistä soveltamalla kehitysyhteistyöhön ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa varmistaen samalla, ettei ketään jätetä jälkeen. Tällä lähestymistavalla tuetaan **oikeutta kehitykseen**. Kyseinen oikeus perustuu siihen, että kaikki ihmisoikeudet ovat luonteeltaan yleismaailmallisia, jakamattomia, toisiinsa liittyviä, toisistaan riippuvaisia ja toisiaan vahvistavia, ja että yksilöt ovat oikeuksienhaltijoita ja valtiot vastuunkantajia. Osana oikeutta kehitykseen koskevan oikeudellisesti sitovan välineen laatimisprosessia EU jatkaa toimimista rajoittamatta lopullista kantaansa, jotta saadaan laadittua täysimääräisesti ihmisoikeuksia koskevaa kansainvälistä oikeutta noudattava ehdotus.

37. EU jatkaa yhteistyötä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun ja **yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia** käsittelevän YK:n työryhmän kanssa edistääkseen yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n ohjaavien periaatteiden maailmanlaajuista täytäntöönpanoa. EU tukee edelleen kansallisten toimintasuunnitelmien hyväksymistä jäsenvaltioissa ja kumppanimaissa ja kattavan EU:n kehyksen kehittämistä yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n ohjaavien periaatteiden täytäntöönpanoa varten pohjautuen YK:n yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevaan uudistettuun etenemissuunnitelmaan seuraavaa vuosikymmentä varten. EU tehostaa toimintaansa YK:n foorumeilla EU:n lainsäädännön ja muun kehityksen mukaisesti, erityisesti liittyen yritysten kestäväää toimintaa koskevaan huolellisuusvelvoitteeseen, perustana YK:ssa käytäville neuvotteluille yhteisymmärrykseen perustuvasta yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevasta oikeudellisesti sitovasta välineestä, jolla pyritään vahvistamaan uhrien suojelua ja luomaan maailmanlaajuisesti tasapuoliset toimintaedellytykset.
38. Terrorismi, väkivaltainen ääriliikehdintä ja järjestäytynyt rikollisuus ovat vakava uhka rauhalle ja turvallisuudelle. Terrorismin vastainen toiminta ei saa loukata ihmisoikeuksia, perusvapauksia tai kansainvälistä humanitaarista oikeutta. EU kehottaa kaikkia valtioita varmistamaan, että terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden johdosta toteutetuissa toimitissa noudatetaan täysin kansainvälistä oikeutta. **Terrorismitapausten** tutkimisen ja niihin liittyvien syytetoimien on tapahduttava oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden mukaisesti, ja uhrien oikeudet on asetettava keskiöön.

39. EU tehostaa toimia kansainvälisen oikeuden noudattamiseksi suhteessa pakolaisiin, maan sisällä siirtymään joutuneisiin henkilöihin ja muuttajiin kiinnittäen erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin. EU aikoo vastedeskin tarjota mahdollisuuksia laillisiin muuttoväyliin kansallista toimivaltaa täysimääräisesti kunnioittaen ja kehottaa edelleen kaikkia valtioita ehkäisemään ihmiskauppaa ja ihmisten salakuljetusta, suojelemaan uhreja ja lisäämään tietoisuutta mahdollisten uhrien keskuudessa sukupuolinäkökohdat huomioon ottavaa ja lapsisensitiivistä lähestymistapaa noudattaen sekä varmistamaan rikoksenteekijöiden tehokkaan syytteenpanon. EU tuomitsee edelleen jyrkästi kolmansien maiden harjoittamat, valtion tukemat hybridihyökkäykset, mukaan lukien muuttajien välineellistäminen poliittisiin tarkoituksiin, ja torjuu tällaisia toimia noudattaen ihmisoikeuksia ja kansainvälistä oikeutta täysimääräisesti.
40. EU kehottaa kaikkia kumppaneita **yhdistämään voimansa ihmisoikeuksien noudattamiseksi ja edistämiseksi** maailmanlaajuisesti ja luomaan vahvempia kumppanuuksia. EU on vakuuttunut siitä, että ihmisoikeuksien edistämisestä, turvaamisesta ja toteutumisesta on monenlaisia hyötyjä kaikille sidosryhmille, muun muassa kestävän kehityksen, rauhan ja turvallisuuden sekä tasa-arvoisten, monimuotoisten, moniarvoisten ja osallistavien yhteiskuntien kehittymisen saralla.
-